

A munkának harmadik része, a tehetség szociológiája először a tehetség és a társadalom, valamint a tehetség és a faj viszonyát vizsgálja. Szerzőnk itt főként a mai német fajelmélet misztikus dogmaiba világít bele. Kitűnően rendet teremt eme problémák bonyolult zürzavarában, melyet a faj, nép, nemzet és nyelvcsalád fogalmának összedobálása és tisztázatlan használata okoz. A következő fejezet szinte drámaian rajzolja meg a mai kultúrnépnek a születések korlátozása következtében különösen a vezetőrétegeket illető lassú pusztulását, szukcesszív kihalását. Bemutatja azután az eme helyzet következtében létrejött eugenikai törekvéseket, melyeket szilárd etikai alapon állva tárgyál. A tehetség megvédésére mint kultúrpolitikus konkrét javaslatokat is tesz. Vajha sikerülne akár ezek nyomán, akár más módon középosztályunk sorsának emelése s e társadalmi réteg, a nemzet törzse egészséges továbbfejlődésének biztosítása!

A német kiadás lényegében azonos a magyarral, csak a fajelméleti kérdéseket dolgozta ki benne részletesebben szerzőnk. A száz lapnyi különbség azonban nem annyira a betoldott anyag nagyságának, mint inkább a magyar nyelv tömörebben kifejező voltának következménye. *Faragó László.*

Greguss Pál: Bevezetés az öröklés tanba. 98 ábrával. Budapest, 1935. Novák Rudolf és Társa kiadása. (222 lap.)

Az átöröklés rejtelmeire vonatkozó vizsgálódások a mendelizmus alap-gondolatának kialakulásától kezdve általában, főleg azonban a lelki átöröklés csodálatos problémái világszerte régóta foglalkoztatták és izgatták először inkább csak a természettudósokat és a pszichológusokat. Később meghódítván a pedagógusok világát is, mind szélesebb körben gyűrűztek a tudományos kérdés hullámai, különösebb hasznot hajtva természettudományi, helyesebben gazdasági vonatkozásaiban s felvilágosításokkal szolgálva pedagógiai és humanitárius gondolatkapcsolataival. Valódi viharokká e hullámgyűrűk csak akkor tornyosultak, mikor a politika, jobban mondva a pártpolitikai élet is hatalmába kerítette s alkalmazását kereste az átöröklés, a fajbiológia tisztán tudományos használatra szánt tanainak. A viharok mindig pusztító, káros hatásúak a természet életében és az erkölcsi világban is. Azért az átöröklésre vonatkozó tanokat tisztán a természettudomány és a lélektan világába kell utalnunk.

Mióta a pedagógusokat különösen érdeklő *lelki átöröklésre* vonatkozó gazdaság tudományos vizsgálódások Ribot híres francia könyvének a M. Tud. Akadémia által kiadott fordításával 1896-ban bevonultak a magyar érdeklődők eszmekörébe, az utóbbi négy évtizedben eléggé nagy magyar irodalma is támadt e kérdéseknek. Itt ez irodalomból főleg csak a pedagógiai vonatkozású termékeket: Gáspár, Gockler, Koppányi, Kutassy, Leidenfrost, Marosi, Méhely, Somogyi és Szabó Z. könyveit, illetőleg nagyobb tanulmányait említjük.

Minthogy ezek szerint az öröklés tan az újabb idők egyik legdivatosabb tudományának látszik, mindenki érdeklődik iránta és mindenütt beszélnek róla, s minthogy az öröklés tan elért eredményeinek felhasználása rendkívül jelentőségű és halasztást nem tűrő kérdés, azért az előttünk levő könyvet valóban

széleskörű és nagy érdeklődés fogadhatja, amennyiben mintegy az eddigi vizsgálódásoknak teljesen tudományos alapon álló és mégis a nagyközönség számára is közérthetően megírt s a pedagógusokra nézve is tanulságos összefoglalását kapjuk Greguss Pál főiskolai tanárnak új könyvében, mely az alaptanok kifejtése után a gyakorlati következtetéseket is minden irányban levonja. Annál szívesebben látjuk ezt a jó összefoglalást, mert a társadalom mindazon komoly és felelősséggel dolgozó munkásainak, különösen a szellemi élet terén működőknek, tanároknak, orvosoknak, bíráknak, szociológusoknak, sőt közgazdászoknak is, akik hivatásukat tökéletesen akarják betölteni, föltétlenül tekintettel kell lenniök az örökléstan tudományának eredményeire és alkalmazniok is kell azokat.

Greguss könyvének módszertani bevezetése megalapozza a népszerűen előadott tanok szigorúan tudományos hitelét, mikor szintén élvezetesen, mindenki számára könnyen megérthetően ismerteti a különféle módszereket: a statisztikai vagy biometrikai, a genetikai és sejtteni módszert, melyek segítségével a vizsgálódások folytak és állandóan folynak. A faj fogalmának tisztázása és a fajkeletkezési elméletek: a lamarckizmus, a darwinizmus és a De Vries-féle mutációs elmélet lényegének vázolása egészíti ki e bevezető ismereteket. Következő fejezeteiben magának az örökléstanak pozitív tudományos eredményeit és tételeit: a változékonyságot, szelekciót, a variáció okait, a környezethatásra, modifikációra, szerzett sajátságokra, a környezethatás és az ember viszonyára vonatkozó ismereteket, majd az öröklékenység tanait, az örökléstani alapismereteket adja. A könyvnek legnagyobb fejezete a mendelizmus részletes, számos állattani és főleg növénytani, de az átöröklés köréből is vett példákkal illusztrált kifejtése. Itt kerülnek sorra a nemiség problémája (fiú- vagy leány), a nemhez kötött öröklés, az atavizmus vagy visszaütés stb. kérdései is, melyek már fokozottabb mértékben érdekelhetik a nevelőt. További fejezeteiben a normális öröklést módosító tényezők és a mutáció tárgyalása után a könyv gyakorlati jelentőségű fejtegetésekre tér át és bemutatja az örökléstani eredmények felhasználását a mezőgazdaságban és kertészetben, de ráter az átöröklésnek az ember életében való jelentőségére és az átöröklés fontosságára a nemzetek jövőjében. Ezek már tisztán nevelői szempontból figyelemre méltó részletei az érdekes könyvnek s igényt tarthatnak a magyar olvasóközönség pedagógiai hajlandóságú tagjainak érdeklődésére.

Az utolsó fejezet, bár társadalmi és család- s nemzetvédelmi kérdéseket is érint, rendkívül komoly felfogásával válik ki más hasonló tárgyú, de fajbiológiai túlzásokat nem perhorreszkáló dolgozatok vagy megnyilatkozások közül. Politikamentesen és mégis vagy inkább éppen azért mélyrehatóan, megfontoltan, felelősségteljesen fejti ki ezeket az emberi társadalom boldogabb jövőjének előkészítését célzó gondolatokat. Gazdag műszótár s bő szakirodalomra való utalás, továbbá 98 magyarázó ábra teszi még értékesebbé Greguss Pál könyvét, mely Mendel emlékének van ajánlva.

Jeles összefoglaló műve, úgy véljük, jó ideig sikeresen ki fogja elégíteni a tárgyalt kérdések iránt érdeklődőknek nagy tábort. Gyulai Agost.